

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ЗНО «ДІТК»

Олександр СТІЛЕЦЬ

31.08.2026 р.

ПОГОДЖЕНО

Заступник директора з навчально-методичної роботи ЗНО «ДІТК»

Сергій ГОРДІЄНКО

31.08.2026 р.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ (ЕКЗАМЕНУ) З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗНАНЬ»

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Відповідно до робочої програми, підсумковим заходом контролю є екзамен, на підготовку до якого виділяється 30 годин. Екзаменаційний білет складається з трьох питань (кожне оцінюється максимум у 10 балів):

1. **Теоретичне питання** (перевірка засвоєння історії філософії або онтології/гносеології).
2. **Практично-професійне питання** (перевірка розуміння етики технологій та впливу будівництва на суспільство).
3. **Вирішення професійного кейсу** (практичне застосування філософського апарату для розв'язання виробничої чи етичної дилеми будівельника).

Важлива умова: Для успішного складання екзамену студент повинен набрати мінімум 18 балів з 30 можливих безпосередньо на іспиті, незалежно від поточних балів за семестр.

ЧАСТИНА 1. ПІДГОТОВКА ЗА ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 1

«Історико-філософський вступ» (Обсяг часу на підготовку: 10 годин)

Цей блок підготовки спрямований на успішне складання Питання №1 (Теоретичного) та частково Питання №3 (Кейс) екзаменаційного білета.

1. ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК: ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ Під час підготовки (повторення матеріалу) студент має зосередитися на таких питаннях з орієнтовного екзаменаційного переліку:

- **Питання 1.** Філософія як тип світогляду: структура філософського знання, його функції та роль у формуванні критичного мислення сучасного фахівця.
- **Питання 2.** Антична філософія життєстійкості: стоїцизм (Марк Аврелій, Епіктет, Сенека) як практичний метод подолання життєвих і професійних криз.
- **Питання 3.** Філософія Відродження та Нового часу: антропоцентризм, формування наукової картини світу та зародження емпіричного методу пізнання.
- **Питання 4.** Сучасна світова філософія (XIX-XXI ст.): прагматизм, екзистенціалізм та їхня відповідь на виклики індустріального суспільства і відчуження праці.
- **Питання 5.** Українська філософська думка: концепція «сродної праці» та «філософія серця» Г. Сковороди як основа професійного самовизначення.

2. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ Для отримання максимального бала (9-10 балів) за перше питання білета, відповідь студента має бути не просто переказом фактів, а логічно побудованою аргументацією з вільним володінням термінами.

- Опрацьовуючи **Античність**, зосередьтеся на переході від міфології до логіки (логосу). Ви маєте розуміти, як зародження раціонального мислення стало фундаментом для точних наук.
- Опрацьовуючи **Новий час**, чітко розмежуйте емпіризм (Ф. Бекон) та раціоналізм (Р. Декарт). Зверніть увагу на те, як дедуктивний математичний метод Декарта та індуктивний експериментальний метод Бекона використовуються сьогодні під час діагностики будівельних конструкцій чи розробки проєктів.
- Опрацьовуючи **Екзистенціалізм**, фокусуйтеся на категоріях «свобода» та «відповідальність» за Ж.-П. Сартром. Інженер-будівельник є творцем об'єктів та систем безпеки, і позиція "я лише виконую роботу" (погана віра) є етично неприйнятною.

- Опрацьовуючи **Українську філософію**, обов'язково пов'яжіть концепцію «сродної праці» Г. Сковороди зі своїм професійним вибором та методами уникнення професійного вигорання в галузі будівництва.

3. ПІДГОТОВКА ДО ВИРІШЕННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ КЕЙСІВ (БЛОК 3) Знання з першого модуля є ключовими для розв'язання практичних дилем на екзамені. Під час підготовки проаналізуйте такі навчальні ситуації:

- **Підготовка до Кейсу №22 («Стоїцизм на робочому місці»):** Повторіть концепцію «дихотомії контролю». На екзамені вам доведеться застосувати її до ситуації, коли робота зупинилася через брак імпортованих будівельних матеріалів, зірвано дедлайни та є тиск керівництва. Ваше завдання — довести екзаменатору здатність зберігати ментальне здоров'я та професійно комунікувати в кризі, спираючись на стоїцизм.
- **Підготовка до Кейсу №20 («Технології подвійного призначення»):** Повторіть ідеї Сартра про тотальну відповідальність. Якщо вам трапиться цей кейс, ви матимете обґрунтувати моральну відповідальність розробника будівельних матеріалів та технологій (цивільної техніки, швидкокомонтованих конструкцій), яке починають використовувати у мілітарних цілях.

4. TRAUMA-INFORMED РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ Враховуючи можливі складнощі з концентрацією уваги або наявність тригерних тем для ветеранів та осіб, що постраждали від війни, рекомендується наступна стратегія підготовки:

- **Асинхронний режим та мікронавчання:** Розподіліть 10 годин підготовки на короткі інтервали (по 40-50 хвилин) з обов'язковими перервами. Використовуйте електронні конспекти у форматі мікронавчання, доступні в LMS (Google Classroom).
- **Екологічність сприйняття:** Якщо під час підготовки питання, пов'язані з екзистенційними кризами чи війною, викликають тривожність, зробіть паузу. На екзамені, згідно з політикою курсу, діє правило «Стоп-слова»: якщо вам трапиться кейс (наприклад, №20 про військові технології), який є для вас тригерним, ви маєте право повідомити про це екзаменатора і отримати інший кейс без жодного зниження оцінки.
- **Фокус на ресурсності:** Повторюючи теми стоїцизму чи логотерапії, концентруйтеся на їхньому конструктивному потенціалі — як ці філософські системи допомагають зберегти стресостійкість, структурувати життя та реалізувати себе через професію інженера-будівельника.

ЧАСТИНА 2. ПІДГОТОВКА ЗА ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 2

«Буття та Пізнання (Онтологія і Гносеологія)» (Обсяг часу на підготовку: 8 годин)

Цей блок підготовки спрямований на успішне складання Питання №1 (Теоретичного) та підготовку до розв'язання логічних дилем з Питання №3 (Кейс) екзаменаційного білета.

1. ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК: ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ Під час самостійного повторення матеріалу другого модуля студент має детально опрацювати наступні питання з орієнтовного екзаменаційного переліку:

- **Питання 6.** Онтологія (вчення про буття): основні форми буття та еволюція уявлень про матерію і простір від античності до сучасної цифрової епохи.
- **Питання 7.** Гносеологія (теорія пізнання): проблема істини, її критерії та межі наукового пізнання.
- **Питання 8.** Філософія інформаційного суспільства: епоха «постправди», критичне мислення як інструмент протидії інформаційним маніпуляціям (ІПСО) у медіапросторі.

2. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ Для отримання оцінки «Відмінно» (9-10 балів) за теоретичне питання, студент повинен продемонструвати логічно побудовану відповідь із вільним володінням термінами та чітким розумінням зв'язку філософії з будівництвом.

- Опрацьовуючи **Онтологію**, зверніть увагу на чотири основні форми буття (об'єктивне, суб'єктивне, соціальне) і обов'язково проаналізуйте специфіку віртуального буття (кіберпростору). Ви маєте пояснити, як сучасні уявлення про матерію (зокрема фізичні закони, будівельна механіка та опір матеріалів) стали фізичною і світоглядною основою для створення новітніх будівельних матеріалів та розвитку інженерії.

- Опрацюючи **Гносеологію**, чітко розмежуйте чуттєвий та раціональний рівні пізнання. Екзаменатор очікуватиме від вас розуміння класичної концепції істини та вміння пояснити, як в епоху «постправди» (коли емоції переважають над фактами) об'єктивна істина підміняється маніпуляціями.

- Опрацюючи тему **критичного мислення**, закріпіть знання базових когнітивних спотворень (наприклад, упередження підтвердження чи ефект Даннінга-Крюгера), які заважають фахівцю приймати об'єктивні інженерні чи соціальні рішення.

3. ПІДГОТОВКА ДО ВИРІШЕННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ КЕЙСІВ (БЛОК 3) Знання гносеології та формальної логіки є критично важливими для вирішення екзаменаційних дилем, пов'язаних з інформаційною безпекою.

- **Підготовка до Кейсу №21 («Інформаційна гігієна та критичне мислення»):** На іспиті вам може бути запропонована ситуація, де у робочому чаті поширюється панічне повідомлення про масштабну диверсію на ключових об'єктах інфраструктури регіону. Ваше завдання на екзамені — не піддатися емоціям, а застосувати гносеологічні методи. Ви маєте покроково описати алгоритм перевірки цієї інформації на ознаки ПІСО (аналіз першоджерела, пошук логічних суперечностей) перед тим, як діяти. Для отримання високого бала рішення має бути аргументованим та спиратися на стандарти інформаційної та будівельної галузі.

4. TRAUMA-INFORMED РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ Підготовка до складання цього модуля може бути ефективно використана як інструмент психологічної саморегуляції:

- **Заземлення через об'єктивність:** Якщо в процесі підготовки ви відчуваєте стрес або тривогу, зосередьтеся на повторенні законів онтології та фізики. Усвідомлення того, що об'єктивна реальність (закони механіки, системність природи) залишається непорушною і передбачуваною незалежно від зовнішніх криз, створює потужне відчуття стабільності («заземлення»).

- **Раціоналізація тривоги:** Опрацювання теми ПІСО та фейків допомагає перевести реакцію мозку з емоційної (паніка від новин) в аналітичну площину (пошук доказів). Цей підхід «охолює» нервову систему та повертає контроль над ситуацією.

- **Інформаційний детокс перед іспитом:** Гносеологія стверджує, що людина не здатна осягнути весь масив інформації. Тому під час виділених 8 годин на підготовку до цього модуля свідомо обмежте споживання новинних стрічок, щоб зберегти когнітивний ресурс для засвоєння складного філософського та логічного матеріалу.

ЧАСТИНА 3. ПІДГОТОВКА ЗА ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 3

«Філософія людини та суспільства» (Обсяг часу на підготовку: 6 годин)

Цей блок підготовки безпосередньо спрямований на успішне складання Питання №2 (Практично-професійного) та частково Питання №3 (Кейс) екзаменаційного білета.

1. ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК: ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ Під час самостійного повторення матеріалу третього модуля студент має детально опрацювати наступні питання з екзаменаційного переліку (Блок 2):

- **Питання 15.** Соціальна філософія в епоху цифровізації: свобода особистості в умовах цифрового нагляду, використання Big Data та тотальної автоматизації.

- **Питання 16.** Філософська антропологія (логотерапія В. Франкла): пошук сенсу життя та професійної діяльності в умовах глобальних суспільних зрушень та воєнного стану.

- **(Додатково для кейсів)** Теорія «Справедливої війни» (Just War theory) та роль громадянського суспільства в Україні.

2. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ Для отримання максимального бала за питання з цього блоку, екзаменований має продемонструвати розуміння не лише філософських концепцій, але й їхнього впливу на соціокультурні процеси:

- Опрацюючи **Філософську антропологію**, зосередьтеся на логотерапії Віктора Франкла. Ви маєте вміти пояснити, як «воля до сенсу» допомагає подолати екзистенційний вакуум. Зв'яжіть це з вашою майбутньою професією: поясніть, що проектування надійних будівель чи відновлення інфраструктури — це реалізація пошуку сенсу через діяльність, яка рятує життя і з'єднує людей.

- Опрацьовуючи **Соціальну філософію**, чітко розмежуйте демократію (відкрите суспільство) та тоталітаризм (закрите суспільство). На екзамені очікується, що ви зможете проаналізувати, як містобудівні технології використовуються різними режимами: від побудови цифрового паноптикуму (стеження через смарт-сіті) в тоталітаризмі до розвитку громадянського суспільства (доступний міський простір, волонтерські платформи) в демократії.

- Опрацьовуючи **Філософію війни та миру**, повторіть критерії «Справедливої війни» (зокрема, Jus in bello — справедливі методи ведення бойових дій та Jus post bellum — поствоєнне відновлення).

3. ПІДГОТОВКА ДО ВИРІШЕННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ КЕЙСІВ (БЛОК 3) Знання з цього модуля є базою для розв'язання етичних дилем:

- **Підготовка до Кейсу №20 («Технології подвійного призначення»):** На екзамені вам доведеться застосувати принципи теорії «Справедливої війни» до ситуації, коли розроблені вами цивільні технології (наприклад, будівельна техніка чи укриття) починають використовуватися як військова інфраструктура. Ви маєте аргументувати межі своєї відповідальності та проаналізувати моральний аспект застосування таких технологій.

4. TRAUMA-INFORMED РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

- **Фокус на відбудові:** Повторюючи теми війни, свідомо спрямовуйте увагу на Jus post bellum (відбудову суспільства). Роль інженера-будівельника розглядайте не через призму руйнування, а як життєствердний інструмент зцілення соціуму та відновлення критичної інфраструктури.

- **Валідація ролі:** Якщо ви ветеран або волонтер, використовуйте знання із соціальної філософії для структурування власного досвіду. Усвідомлення себе як активного ядра громадянського суспільства допомагає повернути відчуття контролю та значущості у цивільному житті.

ЧАСТИНА 4. ПІДГОТОВКА ЗА ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 4

«Філософія техніки та професійна етика» (Обсяг часу на підготовку: 6 годин)

Цей блок є ключовим для складання Питання №2 (Практично-професійного) та більшості завдань з Питання №3 (Кейс).

1. ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК: ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ Під час підготовки (6 годин) студент має сфокусуватися на специфічних питаннях будівельної галузі:

- **Питання 9.** Феномен техніки: сутність технологічного прогресу та його вплив на суспільство (еволюція від простих механізмів до смарт-сіті та BIM-технологій).

- **Питання 10.** Професійна етика будівельника: моральна та юридична відповідальність фахівця за надійність, безпеку та безперебійність експлуатації будівельних об'єктів.

- **Питання 11.** Екологічна етика та будівельне сміття (відходи руйнації).

- **Питання 12.** Концепція «запланованого старіння» (Planned obsolescence) та професійна етика ремонтпридатності та довговічності будівель.

- **Питання 13.** Цифрова етика та право на приватність у системах смарт-житла.

- **Питання 14.** Трансгуманізм та урбаністика: етичні межі створення тотально штучного середовища.

2. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ Для високого бала ви маєте уникати суто технічного опису, фокусуючись на етичних та соціальних наслідках.

- Зрозумійте суть **Індустрії 4.0:** стирання меж між фізичним та цифровим світами. Екзаменатор перевірятиме ваше розуміння того, як автоматизація та ШІ змінюють ринок праці і вимагають від фахівця постійного навчання (Lifelong learning).

- Чітко сформулюйте аргументи проти «запланованого старіння», спираючись на концепцію «права на ремонт» та екологічну етику (переробка будівельного сміття).

3. ПІДГОТОВКА ДО ВИРІШЕННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ КЕЙСІВ (БЛОК 3) На екзамені саме з цього модуля буде більшість практичних дилем. Підготуйте алгоритми розв'язання для таких ситуацій:

- **Кейс №17 («Безпека критичної інфраструктури vs Дедлайн»):** Будьте готові аргументувати відмову ігнорувати прихований дефект у проєкті або матеріалах, навіть під тиском керівництва, спираючись на соціальну відповідальність інженера.

- **Кейс №18 («Екологія vs Сталий розвиток»):** Підготуйте план розв'язання дилеми, коли фінансово вигідно знести будівлю, але екологічна етика вимагає подолати штучні обмеження забудовника і виконати реконструкцію.
- **Кейс №19 («Приватність у системах Смарт-житла»):** Опрацюйте алгоритм дій фахівця при виявленні несанкціонованого збору даних клієнтів (аудіо/відео) сторонніми серверами розробників розумних систем будівлі.
- **Кейс №23 («Штучний інтелект у роботі будівельника»):** Сформулюйте особисту професійну позицію щодо впровадження ШІ-систем для розрахунку навантажень конструкцій: як не стати жертвою технологічного безробіття та відчуження праці.

4. TRAUMA-INFORMED РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

- **Інклюзивна архітектура як перспектива:** Опрацьовуючи питання містобудування (урбаністики), зверніть увагу на його реабілітаційний потенціал (безбар'єрний простір, адаптивне житло). Це допомагає знизити тривожність і побачити у своїй майбутній професії прямий інструмент допомоги постраждалим внаслідок війни.
- **Право на вибір на екзамені:** Пам'ятайте про політику безпеки. Якщо на екзамені вам випаде білет із кейсом, який викликає тригерну реакцію (наприклад, кейс №20 про фортифікації), ви, як слухач інтегрованої групи, маєте право звернутися до екзаменатора з проханням про заміну кейсу на суто виробничо-екологічний (наприклад, про будівельне сміття) без жодних штрафних санкцій.